

myr derimot, og særlig på sandkjært mosemyr, kan den gi meget gode avlinger i de første engår.

I en beitefrøblanding bør det inngå engrap ved siden av engsvingel og timotei.

I distrikter hvor det dyrkes korn, vil det oftest være riktig å velge seksradsbygg fordi en her kan velge blant relativt tidlige sorter. I lavereliggende distrikter i Sør-Norge kan imidlertid havren konkurrere meget godt med bygg på myrjord. Ved valg av kornsorter bør en alltid legge stor vekt på stråstyrken.

Av rotvekster vil nepe oftest være å foretrekke fremfor kålrot. Nepene kan bedre utnytte en kortere veksttid. På myrjord kan en dessuten ofte være sterkt utsatt for angrep av kålfluenes larver. Nepene angripes stort sett mindre enn kålrot. Etter vår erfaring på Mæresmyra angripes de lange nepesortene mindre enn de flate, mens de runde står i en mellomstilling.

Gulrot dyrking passer godt på myrjord. Røttene blir velutviklet og pene slik at en meget stor del av den totale avling tilfredsstiller kravene til salgskvalitet.

GRØFTEPROBLEMER PÅ MYRJORD

Av amanuensis Peder Hove.

Foredrag 12.12.1972 under Det norske myrselskaps symposium
om myr og torv.

De fleste utnyttelser av myr krever en eller annen form for drenering. Her i landet har vi om lag 1 million da. myr som er dyrka. Skal dreneringa her fornyes hvert 20. år, må det til 5 mill. m ny grøft hvert år om en rekner 10 m grøfteavstand i gjennomsnitt. Hvert år nydyrkes 20—30 tusen dekar myr som da må grøftes på tilsvarende måte. I alt blir det derfor årlig investert betydelige beløp i drenering av myr, trolig et sted mellom 20 og 30 mill. kr. eller $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{2}$ av de totale investeringer i drenering.

Av den årlige nedbør som her i landet kan variere fra ca. 300 til ca. 3000 mm fordampes 200—400 mm. Resten renner bort, enten på jordoverflata som overflatevatn eller gjennom jordlaga som sigevatn. På dyrka drenert jord vil en stor del renne bort som sigevatn og passere gjennom dreneringssystemet. Sjøl om differansen mellom nedbør og avrenning ikke gir noe godt bilde av dreneringsbehovet, sier det likevel noe om hvilke vannmengder det er som i gjennomsnitt må ledes bort.

Sammenlignet med fastmark byr myra på noen spesielle problemer i forbindelse med drenering. De fleste av disse er forårsaket av at

myra på grunn av redusert oppdrift søkk sammen etter at vatn er tappa ut. Dette fører til problemer med bakfall i grøftene, og sjølve torva blir tettere, men også fastere.

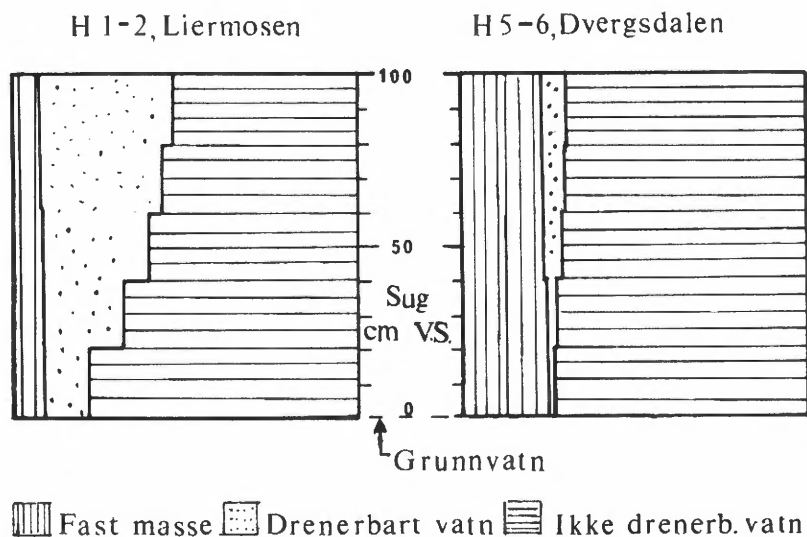

Fig. 1.

To av jordas egenskaper er særlig viktige i relasjon til drenering, det er kapasitet og ledningsevne. Mål for kapasitet er her det en kaller drenerbart porevolum eller den vannmengde en kan tappe ut av myra når en drenerer. Fig. 1 viser volumforholdet mellom fast masse, drenerbart vatn og ikke drenerbart vatn i lite omdanna (Von Post 1—2) og i sterkere omdanna (Von Post 5—6) torv. Den lite omdanna torva kan «lagre» relativt store vannmengder uten at grunnvasspeilet stiger svært mye. Avrenninga fra slik jord vil derfor være jamn, og grøftene kan planlegges etter dette. I jord med lite drenerbart porevolum vil grunnvatnet stige fort opp etter regnvær, og en vil ofte få stor avrenning på overflata. Avrenninga vil være mer ujevn.

I det første tilfellet kan en planlegge dreneringa slik at en har grunnvannspeilet på et visst nivå, og svingningene omkring dette vil være beskjedent fordi det drenerbare porevolumet er så stort (fig. 1). Har en lite drenerbart porevolum, vil et mindre regnvær kunne fylle alle drenerte porer, følgelig får en store svingninger i grunnvassstanden. I dette tilfellet må dreneringa planlegges slik at tida grunnvatnet står høgt ikke blir for lang, dvs. en forlanger en bestemt synkehastighet på grunnvannspeilet.

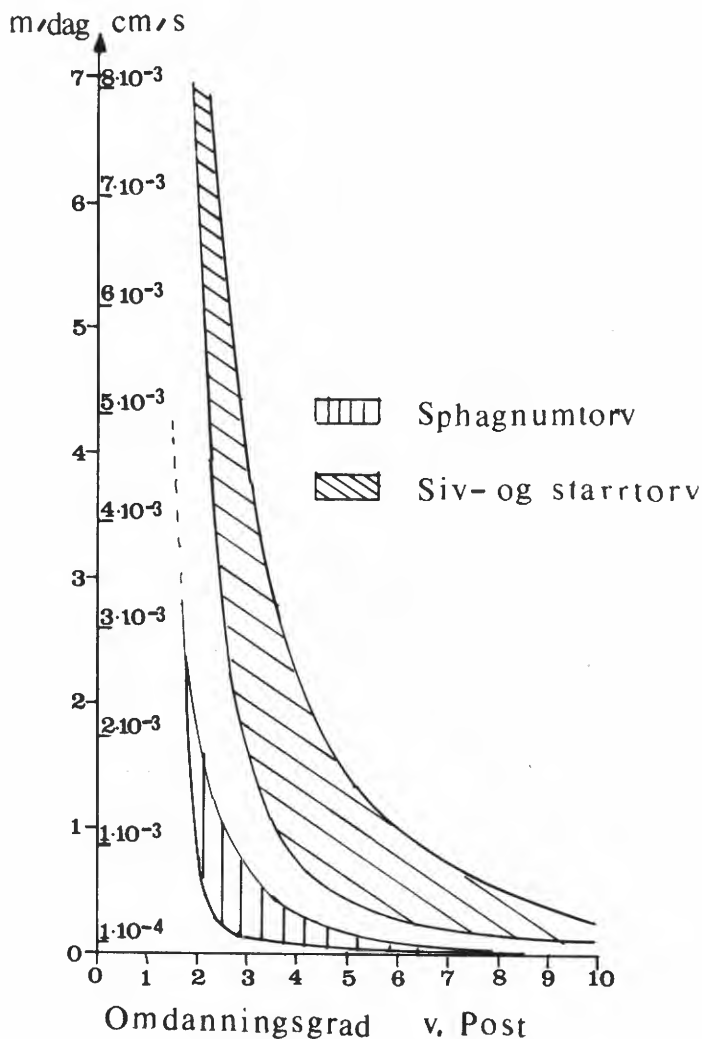

Fig. 2.

Hvor god opptørkinga på myra blir, avhenger foruten av de klimatiske og jordbunnsfysiske forhold av hvor tett grøftene ligger, hvor djupe de er og kvaliteten til selve grøfta. Ei rørgrøft (tegl eller plastrør) uten porøst dekkemateriale har ikke samme effekt som ei tilsvarende grøft hvor røra er dekket med et lett gjennomtrengelig materiale eller ei gammeldags torvgrøft. En ideell grøftesituasjon har en når sigevatnet kan trenge vertikalt ned, f.eks. til et grus- eller

sandlag som er drenert. Ved vanlig grøfting vil forholda være langt mer ugunstige da en får en strømningskonsentrasjon etter som vatnet nærmer seg drengrøfta. Det en i praksis tyr til for å bedre strømningsforholdene er å legge grøftene med mindre avstand. Det er av økonomiske grunner en grense for hvor langt en her kan gå, og en har sett seg om etter andre utveier. Supplering med ulike typer torvgrøfter (Nakor Olsen) er en mulighet.

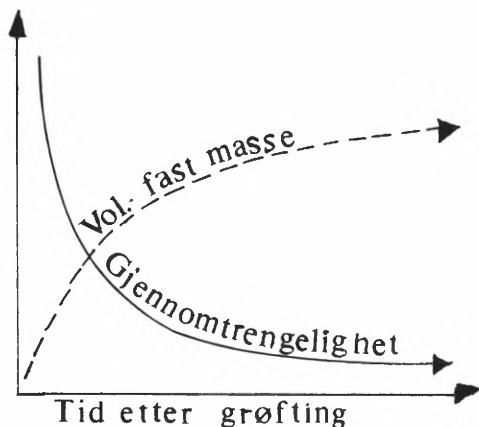

Fig. 3.

Torvas gjennomtrengelighet betyr mye for hvor lett myra er å drenere. Sterkt humifisert torv lar seg vanskelig drenere, men også plantematerialet torva er danna av, er av betydning. Fig. 2 viser sammenheng mellom gjennomtrengelighet og omdanningsgrad (etter Eggelsmann). Når torva søkk sammen etter drenering, blir jorda også tettere (fig. 3). Det er vanskelig å bedre gjennomtrengeligheten i tett torv. Uttørring av torva har en gunstig effekt, men er i praksis vanskelig å gjennomføre i vårt klima. I slik jord bør grøftene stå åpne 1—2 år slik at den sterkt omdanna torva kan bli noe forvitret før en fyller tilbake.

Ulike grøftetyper i myr.

Fra gammelt av har en enten nytta åpne grøfter eller forskjellige typer av torvgrøfter. Ved nydyrking av myr er det stadig aktuelt å foreta en foreløpig grøfting med åpne grøfter, særlig på djup myr. Lukka torvgrøfter passer bare der myra er fast, en rekner vanlig at tørrstoffinnholdet må være minst 12 % for at grøftene skal stå. Det finnes i dag maskinelt utstyr for å ta torvgrøfter, den norske Nakor Olsens plog og den tyske Mecking grøftefres er kjent. En har òg med vekslende hell brukt en vanlig hjul- eller kjedegraver og så

klemt grøfta sammen øverst f.eks. ved å kjøre langs grøftekanten. Slike grøfter er billige og kan under gunstige forhold virke bra.

Grøfter med lukka rør, i dag helst plastrør, er i mange tilfeller eneste mulighet. Er grøftene tatt med skuffemaskin, vil som regel plastrør i rette lengder være å foretrekke. Kjører en grøfta opp med hjul- eller kjedegraver, er det ofte praktisk å bruke rør som er kveila opp, i dag leveres bare korrugerte rør i kveiler.

Skal rørgøfter virke bra, må en i regelen bruke et dekkmateriale. Grov støpegrus er et utmerket materiale, men er tungt å transportere på lite bæredyktig jord.

Sagflis er òg et utmerket dekkmateriale. Blir grøfta liggende permanent neddykka under vatn, har en erfaring for at også sagflisa kan bli for tett. Under slike forhold er grus å foretrekke.

Fersk mosetorv er òg noe brukt som dekkmateriale og kan fungere bra.

Mineralullstrimler har vært en god del brukt, men erfaringene er etter hvert så dårlige at en bør unngå å bruke dette materialet som filter.

Skal ei rørgøft ha samme effekt som ei gammeldags torvgøft, må en bruke relativt rikelige mengder av et porøst dekkmateriale rundt røret. En av årsakene til at dreneringsproblemene på myr synes å være vanskeligere nå enn før, er utvilsomt at moderne rørgøfter ikke har samme kvalitet og dermed effektivitet som de gamle torvgøfter der sigevatnet fritt kunne renne inn i grøfta.

I djup myr bør grøftene gå fra grunnere til djupere myr slik at setninger ikke fører til bakfall i grøftene. Der grøftene må gå fra djupere til grunnere myr, bør en bruke ekstra godt fall. Da dette ofte vil være samlegøfter, kan de ofte med fordel stå åpne noen år i nydyrka myr.

Setningene fører òg ofte til problemer med overflatevatn. Også av den grunn er det gunstig å la noen samlegøfter stå åpne 2—3 år til en ser hvordan terrenget blir. En bør også foreta nødvendig planering og plassere inntakskummer der det trengs når en lukker hovedgrøftene. Ved omgrøfting av myr vil som regel disse problemene være mindre.

Rustutfelling kan være et problem i myr. En bør ha anledning til å spyle slike grøfter. Sagflis er det dekkmateriale en bør anbefale i slike tilfeller.

Slimdannelse i røra er ofte et problem om det finnes trerester i myra eller om det er tilsig av vatn som inneholder hydrokarboner. Faren for gjengraving er størst nær grøftemunninger, og en bør kunne komme til og «feie» slike grøfter 10—20 m inn fra munningen. Ulike typer svovelalger (kvitt slim) er vanlig.